

**Základní škola Brno, Otevřená 20a
Brno – Žebětín, 641 00**

Preventivní plán školy na školní rok 2023/2024

Zpracovala: Mgr. Lenka Staníčková

Realizátor: pedagogičtí pracovníci ZŠ Brno, Otevřená 20a

Termín realizace: školní rok 2023/2024

ZÁKLADNÍ ŠKOLA BRNO OTEVŘENÁ

Tel.: 511 110 953

E-mail: info@zszebetin.cz

www: zszebetin.cz

Tento preventivní program školy vychází ze závěrečné evaluační zprávy za školní rok 2022/2023 (součást výroční zprávy) a z aktuální situace na naší škole. Opírá se o zkušenosti z dlouhodobé preventivní činnosti. Vychází z legislativy ČR, zákonů a vyhlášek, metodických pokynů a nařízení, které se vztahují k dané problematice, zejména z metodického pokynu MŠMT k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních. Prevence projevů rizikového chování je součástí platných učebních osnov a je zahrnuta do schválených standardů základního vzdělání.

Cíl preventivního programu školy na školní rok 2023/2024

Cílem Preventivního programu školy je zvýšení odolnosti žáků vůči rizikovému chování, sociálně patologickým jevům, zejména vůči záškoláctví, zneužívání návykových látek, závislosti na informačně komunikačních technologiích, šikaně, kyberšikaně, agresivním chování a kriminalitě. Zároveň se zaměříme na rozpoznání rizikového chování a zajištění včasné intervence v případech domácího násilí, týrání a zneužívání dětí, ohrožování mravní výchovy mládeže, diskriminace a rasismu, poruch příjmu potravy a sebepoškozování. Snažíme se ve spolupráci s rodiči utvářet takovou osobnost žáka, která je s ohledem na svůj věk schopná orientovat se v této problematice a také vychovávat člověka, který si váží svého zdraví i zdraví ostatních a umí vhodně a účelně nakládat se svým volným časem.

Cíle na školní rok 2023/2024

V poslední době se vyskytuje stále více případů sebepoškozování, psychických problémů žáků, užívání návykových látek u nezletilých, nelátkové závislosti a rizikové sexuální chování žáků, proto bychom se v letošním školním roce chtěli zaměřit na vzdělávání pedagogů, žáků i rodičů v těchto oblastech a na osvětu u všech zmíněných cílových skupin. Rodičům i pedagogům nabídneme semináře či webináře na výše uvedená témata, o těchto tématech budeme diskutovat v rámci školního vzdělávacího programu s žáky ve výuce, dle potřeby třídních učitelů objednáme preventivní výukové programy.

Vzhledem ke stále se snižující hranici věku používání mobilních zařízení se zaměříme hlavně na prevenci závislosti na informačně komunikačních technologiích a také na osvětu žáků o nebezpečí na internetu.

Jelikož jsme v minulém školním roce zaznamenali šikanu v pátém ročníku, budeme mapovat situaci a s kolektivem žáků nadále pracovat. Zaměříme se na třídy, ve kterých v minulém roce proběhly intervenční programy a budeme spolupracovat na nápravě vztahů mezi spolužáky.

V prvních a šestých ročnících zapracujeme na nově vzniklých kolektivech. V září budeme zařazovat adaptační aktivity, abychom předešli špatným vztahům mezi žáky a podpořili vznik dobrého klimatu ve škole.

Žáci třetích ročníků působí na odloučeném pracovišti na Křivánkově náměstí, budou seznámeni s bezpečností v nových prostorách a poučeni o tom, jak se mají chovat při přecházení z Křivánkova náměstí do školy na ulici Otevřená. Pokusíme se mapovat riziková místa.

Dalším cílem pro školní rok 2023/2024 bude postupné dotváření školního preventivního programu pro žáky 9. ročníku, zřehlednění jednotlivých částí krizové intervence v podmínkách naší školy a seznámení nových vyučujících s metodickými doporučeními k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních.

Naším cílem bude stejně jako v minulých letech rozpoznávat rizikové chování a zajistit včasnou intervenci.

Dalším cílem je mapování výukových problémů žáků a prevenci školní neúspěšnosti. Nabídneme rodičům i žákům pomoc při řešení problémů a spolupráci v rámci školního poradenského pracoviště.

Úkoly preventivního programu školy

Budou realizovány jednotlivými vyučujícími ve všech ročnících školy v průběhu celého školního roku s přihlédnutím k věku žáků, jejich specifickým poruchám a potřebám.

Charakteristika školy

Oficiální název školy: Základní škola Brno, Otevřená 20a, příspěvková organizace
IČ: 494 66 208

Adresa: Otevřená 20a, Brno – Žebětín, 641 00

Telefon: 511 110 953

Email: info@zszebetin.cz

Zřizovatel: Statutární město Brno, Městská část Brno – Žebětín

Naše základní škola je úplná. Kapacita školy je 730 žáků, v současné době naši školu navštěvuje 660 žáků, 61 pedagogů (z toho 8 vychovatelů ŠD), 8 pedagogických asistentů a školní psycholožka. Součástí školy je i školní družina s kapacitou 210 žáků (plně obsazena) a také školní jídelna.

Výuka na ZŠ Otevřená probíhá ve dvou budovách. Jedna se nachází v oploceném areálu s centrálním shromažďovacím místem a zelení. Má dvě křídla, ve kterých jsou rozmístěny učebny 1. – 9. ročníku. Tato budova na začátku září disponuje 26ti učebnami, z nichž jedna je jazyková učebna, jedna učebna výpočetní techniky, učebna fyziky a čtyři učebny praktického vyučování – keramika, cvičná kuchyňka a 2 dílny. Z kapacitních důvodů je učebna fyziky a anglického jazyka přeměněna na kmenové třídy. Rovněž i učebna dílen. Součástí budovy jsou dvě tělocvičny. V prostorách školní družiny se nachází multifunkční prostor pro výuku

čtení, hudební výchovy a multimediální výchovy. Druhá budova se nachází na Křivánkově náměstí, kde jsou dočasně umístěny 3 třídy třetího ročníku.

Součástí areálu je i školní hřiště, žáci jsou podrobně seznámeni s riziky spojenými s užíváním hřiště a s pravidly a řádem hřiště.

K výhodám naší školy patří velmi dobré vybavení pomůckami, audiovizuální technikou a výpočetní technikou. Materiálně-technické zabezpečení skýtá široké možnosti realizace preventivních a volnočasových aktivit. Škola nabízí celou řadu mimoškolních aktivit a tak se snaží o smysluplné vyplnění volného času žáků.

Riziková místa

Jsou to zejména šatny, WC a multifunkční prostory, na které soustředíme pozornost při pravidelných dohledech.

Personální zajištění Preventivního programu školy

Na zajištění Preventivního programu školy se podílí **školní preventivní tým** (ředitel školy, školní metodik prevence, výchovný poradce, školní psycholog, vedoucí vychovatelka) a dále pak třídní učitelé i ostatní zaměstnanci školy.

Ředitelka školy:

Mgr. Dagmar Šenbergerová, tel.: 511 119 156

email: info@zszebetin.cz

Výchovná poradkyně:

Mgr. Marcela Štroblová, Tel.: 511 110 953 klapka 32

Email: stroblova.marcela@zszebetin.cz

Konzultační hodiny: Středa 13:15-14:00 hod a kdykoliv dle předchozí domluvy

Školní psycholožka:

Mgr. Martina Přichystalová, tel.: 737 770 520, mobil: 737 770 520

konzultační hodiny: Po 8:00 - 16:00

Dle předchozí dohody také Út, St nebo Čt.

email: prichystalova.martina@zszebetin.cz

Školní metodička prevence:

Mgr. Lenka Staníčková, tel.: 511 110 953, klapka 28

email: stanickova.lenka@zszebetin.cz, konzultační hodiny: Pá 13.15 -14.00 nebo kdykoliv po předchozí telefonické domluvě

Třídní učitelé a ostatní zaměstnanci školy: kontakt na webových stránkách školy:

<https://zszebetin.cz/kontakty.php>

Organizační struktura práce v oblasti prevence

Ředitel školy

- Vytváří podmínky pro předcházení vzniku sociálně patologických jevů u žáků.
- Zodpovídá za podporu, vytváření a realizaci PPŠ.
- Podporuje spolupráci všech zaměstnanců školy při přípravě, realizaci a vyhodnocení PPŠ.
- Kontroluje realizaci a začlenění Školního preventivního programu do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu.
- Jmenuje školního metodika prevence a podporuje jeho další vzdělávání v oblasti specifické primární prevence.
- Podporuje spolupráci ŠMP s metodikem prevence v PPP a krajským školským koordinátorem prevence.

Školní metodik prevence

- Koordinuje tvorbu PPŠ, podílí se na jeho realizaci a kontroluje jeho plnění.
- Spolupracuje s ostatními pedagogickými pracovníky školy a poskytuje jim metodickou pomoc při práci s žáky v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Zajišťuje spolupráci školy s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti, které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Konzultuje své pracovní postupy s ředitelem školy, výchovným poradcem a ŠPP.
- Pravidelně informuje vedení školy o svých činnostech prováděných v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Vede dokumentaci vztahující se k problematice PPŠ.
- Vytváří hodnocení PPŠ, které slouží jako podklad k výroční zprávě školy.

Výchovný poradce

- Spolupracuje s ŠMP na tvorbě PPŠ a při řešení problémů sociálně patologických jevů.

Třídní učitel

- Spolupracuje se ŠMP na tvorbě PPŠ a podílí se na jeho realizaci.
- Koordinuje tvorbu třídních pravidel, která jsou v souladu se školním řádem a dbá na jejich důsledné dodržování.
- Monitoruje třídní kolektivy s ohledem na klima třídy a výskyt sociálně patologických jevů

Pedagogický pracovník

- Začleňuje preventivní témata do výuky jednotlivých předmětů.
- Spolupracuje se ŠMP na tvorbě PPŠ a při řešení problémů sociálně patologických jevů.
- Spolupracuje se ŠPP, schází se jednou měsíčně v rámci setkání na metodických komisích.

Dbáme na důležitost včasné komunikace a rychlého (preventivního) řešení problémů. Třídní učitelé informují metodika prevence o dění ve třídách.

Školní poradenské pracoviště

ŠPP je tvořeno výchovnou poradkyní Mgr. Marcelou Štroblovou, která je zároveň vedoucí ŠPP a zástupkyní pro 1. stupeň ZŠ, metodičkou prevence Mgr. Lenkou Staníčkovou, speciální pedagožkou Mgr. et Mgr. Marií Novotnou a školní psycholožkou Mgr. Martinou Přichystalovou. Školní poradenské pracoviště poskytuje bezplatné poradenské a konzultační služby žákům, jejich rodičům a pedagogům. Snaží se pomáhat jim při zvládnutí a řešení výchovných, vztahových a výukových potíží. Členové ŠPP se společně schází při aktivním řešení problémů, kladou důraz na mapování rizikového chování a jeho včasné řešení.

Vnitřní a vnější informační zdroje k tvorbě MPP

Při tvorbě a realizaci MPP využíváme níže uvedených informačních zdrojů:

- a) Školní řád - http://www.zszebetin.cz/data/dokumenty/skolni_rad.pdf
- b) knihovna – odborná a metodická literatura, brožury, CD a DVD nosiče (viz. příloha č. 2)
- c) příruční telefonní a mailový seznam

Název	Telefonní kontakt	Kontakt
Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti PhDr. Lenka Skácelová	548 526 802 603 885 663	skacelova@pppbrno.cz
PPP Zachova Mgr. Soňa Baldrmannová	543 245 914	zachova@pppbrno.cz
Protidrogový koordinátor Mgr. Lenka Možná	541 658 310	mozna.lenka@kr-jihomoravsky.cz

Městská policie Brno - odbor prevence Mgr. Jan Čoupek	724 294 573	jan.coupek@mpb.cz
Informační centrum Policie ČR, koordinátor prevence por. Mgr. Zdeňka Procházková	974 622 458 602 161 766	krpb.tisk@pcr.cz
Informační oddělení Policie ČR nprap. Milan Gruška	974 624 406 974 624 025	krpb.prevence@pcr.cz
ÚMČ Brno - Žebětín, OSPOD Bc. Klára Prosová	546 217 401	socialni@zebetin.cz
Obvodní oddělení Brno - Bystrc Policie ČR Michal BOČEK	974 628 802 974 621 111 546 221 274 546 220 918	bmbystrc@mvr.cz
Městská policie Brno - revír Bystrc Bc. Tomáš Vejrosta, Martina Halászová	546 214 444 546 214 156	www.mpb.cz
3. oddělení OOK - UO SKPV MR PCR Brno - vyšetřování kyberšikany npor. Mgr. Radoslav Novák	974 625 325	

d) seznam užitečných internetových adres pro oblast primární prevence

www.poradenskecentrum.cz

www.prevence-info.cz

www.adiktologie.cz

www.jmskoly.cz

www.drogy-info.cz

www.kurakovaplice.cz

www.zdrava5.cz

www.msmt.cz

www.podaneruce.cz

www.anabell.cz

e) seznam kontaktů pro klienty (viz. příloha č.3)

- f) schránka důvěry umístěná v přízemí u schodiště
- g) emailový kontakt na ŠMP: stanickova.lenka@zszebetin.cz
- h) nástěnka pro učitele ve sborovně – nabídka preventivních programů, nabídka vzdělávacích programů pro učitele
- i) nástěnka pro žáky školy a pro rodiče – přehled volnočasových aktivit ve škole a v blízkém okolí školy, letáky týkající se prevence sociálně patologických jevů

Přehled webových stránek odkazujících na zájmovou činnost ve škole a v blízkém okolí školy:

<http://www.zszebetin.cz/krouzky.php>

<http://cvocek.navolno.cz/>

<http://www.ddmhelceletova.cz/bystrouska/>

<http://www.zusjilka.cz/>

<http://www.ospprtek.cz>

Harmonogram akcí plánovaných na školní rok 2023/2024

Zaměření na cílovou skupinu žáků školy:

1. ročník

Cíl: Osvojení základních školních pravidel, navázání vztahů mezi žákem a učitelem, utváření žakovského kolektivu.

září

- Vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, multifunkční prostory, atd.)
- Vytváření vztahů žák – učitel, žák – žák, zařazení adaptačních aktivit do výuky, spolupráce se školní psycholožkou

říjen

- Bezpečná cesta do školy – téma třídnické hodiny

listopad

- 16. 11. – projektový den-**Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, závislostí, zdravý životní styl, zdravá výživa

leden

- **Mapování vztahů ve třídě** – třídní učitel

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc

červen

- **Školní výlet** – zaměření na vztahy ve třídě, klima třídy

Průběžně celý rok budou ve třídě probíhat pravidelné třídnické hodiny, kde bude třídní učitel řešit organizační záležitosti, vztahy ve třídě apod.

2. ročník

Cíl: Osvojení pravidel školního řádu, prevence záškoláctví, prevence šikany

září

- Vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, multifunkční prostory, atd.)
- Návštěva školní psycholožky ve třídách, klima třídy

listopad

- 16. 11. – projektový den - **Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, závislostí, zdravý životní styl, zdravá výživa

leden

- **Mapování vztahů ve třídě** – třídní učitel

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc
- 7. 5. - Dopravní výchova – teorie (2VH) (2.A)
- 9. 5. - Dopravní výchova – teorie (2VH) (2. B, C)

červen

- 10. 6. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (2.A)
- 11. 6. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (2.B)
- 12. 6. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (2.C)
- **Škola v přírodě** – vztahy ve třídě

Průběžně celý rok budou ve třídě probíhat pravidelné třídnické hodiny, kde bude třídní učitel řešit organizační záležitosti, vztahy ve třídě apod.

3. ročník

Cíl: Prevence úrazů a závislostí (prevence kouření, netolismus), seznámení s nebezpečím na internetu, s bezpečným chováním na internetu

září

- Vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (seznámení s bezpečností na odloučeném pracovišti, s pravidly bezpečného chování při přecházení na hlavní budovu školy, mapování rizikových míst, venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, atd.)
- mapování – klima třídy, třídní učitel, školní psycholožka

říjen

- povídání ŠMP a školní psycholožky na téma **Šikana**, mapování nežádoucích jevů, dotazník na zjištění nežádoucího chování mezi spolužáky

listopad

- 16. 11. – projektový den - **Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, zdravý životní styl, závislostní chování

prosinec

- 11., 12., a 15. 12 - **Dopravní výchova** – teorie – prevence rizikového chování v dopravě

leden

- **Mapování vztahů ve třídě** – třídní učitel

únor

- **Bezpečné chování na internetu** – zaměření na sociální sítě – téma třídnických hodin

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc

květen

- 20. 5. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (3.A)
- 21. 5. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (3.B)
- 22. 5. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (3.C)
-

červen

- **Školní výlet** – vztahy ve třídě

V průběhu celého školního roku se žáci zapojí do projektu **Kočí zahrada**.

Projekt je zaměřený na rozvoj sociálních dovedností dětí. V osmi setkáních budou žáci pracovat s příběhem kočičích hrdinů a v kruhu nebo ve skupinkách pak řešit úkoly a diskutovat na různá témata. Cílem je rozvoj mezilidských vztahů, posílení soudružnosti třídy a budování pocitu sounáležitosti mezi spolužáky. Příběhy jsou například o zodpovědnosti, zvědavosti, tajemství, odmítání neznámého, o strachu, čestnosti, přátelství, tradicích a zvycích.

Průběžně celý rok budou ve třídě probíhat pravidelné třídnické hodiny, kde bude třídní učitel řešit organizační záležitosti, vztahy ve třídě apod.

4. ročník

Cíl: Prevence násilí, šikany, kyberšikany, seznámení s nebezpečím na internetu (bezpečné užívání). Prevence rizikového chování v dopravě.

září

- Vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, multifunkční prostory, atd.)
- mapování – klima třídy

říjen

- 20. a 25.12 – Návštěva dopravního hřiště v Komíně – prevence rizikového chování v dopravě

listopad

- 16. 11. – projektový den - **Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, zdravý životní styl, závislostní chování
- **Nebezpečí na internetu**, pravidla používání internetu – téma třídnické hodiny

prosinec

- 8. a 15. 12. - **Dopravní výchova** – teorie – prevence rizikového chování v dopravě

únor

- **Mapování vztahů ve třídě** – třídní učitel

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc

červen

- **Škola v přírodě** – vztahy ve třídě

Průběžně celý rok budou ve třídě probíhat pravidelné třídnické hodiny, kde bude třídní učitel řešit organizační záležitosti, vztahy ve třídě apod.

5. ročník

Téma: Nebezpečí plynoucí s užíváním informačně komunikačních technologií (kyberšikana, netolismus), tolerance, rovnost všech lidí, rasová diskriminace, prevence rizikového sexuálního chování

září

- Vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, multifunkční prostory, atd.)
- mapování – klima třídy

říjen

- 4. 10. preventivní program **Dobodružství dospívání** (5.A, 5.B)

listopad

- 16. 11. – projektový den - **Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, zdravý životní styl, závislostní chování

únor

- Přednáška na téma **Nebezpečí na internetu, kyberšikana** – v rámci výuky informatiky

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc
- 7. 3. – preventivní program městské policie – **Dětská práva a povinnosti** (5.A, 5.B)
- 14. 3. – preventivní program od společnosti Na počátku – **Dobrodružství dospívání** (5.A, 5.B)

duben

- 4. 4. - preventivní program městské policie – **Dětská práva a povinnosti** (5.A, 5.B)

květen

- 2. 5. – preventivní program městské policie – **Dětská práva a povinnosti** (5.A, 5.B)
- 6. 5. - Dopravní výchova – teorie (2VH) (5. A, B)
- 7. 5. Dopravní výchova – teorie (2VH) (5. C)

- 13. 5. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (5.A)
- 14. 5. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (5.B)
- 15. 5. – praktická výuka dopravní výchovy na Dopravním hřišti v Komíně (5.C)
-

červen

- **Školní výlet** – vztahy ve třídě

Průběžně celý rok budou ve třídě probíhat pravidelné třídnické hodiny, kde bude třídní učitel řešit organizační záležitosti, vztahy ve třídě apod.

6. ročník

Téma: Závislosti, tolerance, odmítání projevů násilí, kyberšikany, zdravé vztahy

září

- Vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, multifunkční prostory, atd.)
- Adaptační pobyt - formování skupiny – bezpečného místa, upevňování vztahů mezi žáky - nový kolektiv, adaptační aktivity

listopad

- 16. 11. – projektový den - **Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, zdravý životní styl, závislostní chování

leden

- Mapování vztahů, klima třídy – třídní učitel

únor

- 14. 2. Dopravní výchova – teorie (2VH) (6.A, 6.B)
- 21.2. Dopravní výchova – teorie (2VH) (6.C)

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc
- 7. 3. – preventivní program městské policie – **Závislosti** (6.A, 6.B)

duben

- 4. 4. - preventivní program městské policie – **Závislosti** (6.A, 6.B)

květen

- 2. 5. – preventivní program městské policie – **Závislosti** (6.A, 6.B)

červen

- **Školní výlet**- vztahy ve třídě

Průběžně celý rok budou ve třídě probíhat pravidelné třídnické hodiny, kde bude třídní učitel řešit organizační záležitosti, vztahy ve třídě apod.

7. ročník

Téma: Prevence látkových a nelátkových závislostí

září

- Vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, multifunkční prostory, atd.)
- Mapování vztahů ve třídě, klima třídy – spolupráce se školní psycholožkou

listopad

- 16. 11. – projektový den - **Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, látkových a nelátkových závislostí, zdravý životní styl

prosinec

- 11. 12. Preventivní program od společnosti Podané ruce – Alkohol, nikotin a marihuana

leden

- **Mapování vztahů ve třídě** – třídní učitel

únor

- 21.2. Dopravní výchova – teorie (2VH) (7.A)
- 28.2. Dopravní výchova – teorie (2VH) (7.B)

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc

červen

- **Školní výlet** – vztahy ve třídě

8. ročník

Téma: Rizikové sexuální chování, prevence sexuálně přenosných nemocí, prevence rasové nesnášenlivosti

září

- vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, multifunkční prostory, atd.)

říjen

- Zvládání náročných fyzických i duševních situací, Stres – diskuze se školní psycholožkou

listopad

- 16.11. – projektový den - **Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, látkových a nelátkových závislostí, zdravý životní styl

prosinec

- 11. 12. – preventivní program na PPP Sládkova na téma Drogy.

leden

- **Mapování vztahů ve třídě, klima třídy** – třídní učitel

únor

- 28.2. - Dopravní výchova – teorie (2VH) (8.A)

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc
- 6.3. - Dopravní výchova – teorie (2VH) (8.B)

duben

- Preventivní program na téma: **Intimita, sex a vzahy – Podané ruce**

červen

- **Školní výlet** – vztahy ve třídě

9. ročník

Téma: Budování postojů k negativním jevům ve společnosti – prevence kriminality. Bezpečnost na sociálních sítích. Zdravý životní styl. Zaměření na volbu povolání.

září

- vytváření **třídních pravidel**, seznámení se se **školním řádem** a s **bezpečností** ve školním areálu (venkovní hřiště, dílny, tělocvičny, multifunkční prostory, atd.)

listopad

- 16.11. – projektový den - **Mezinárodní nekuřácký den** – prevence kouření, látkových a nelátkových závislostí, zdravý životní styl

prosinec

- 14. 12. – preventivní program společnosti Podané ruce – **Intimita, sex a vztahy**

leden

- **Mapování vztahů ve třídě, klima třídy** – třídní učitel

březen

- Projektový **den 1. pomoci** – projektový den zaměřený na prevenci úrazů, první pomoc
- 6.3. - Dopravní výchova – teorie (2VH) (9.A)
- 13.3. - Dopravní výchova – teorie (2VH) (9.B)

červen

- **Školní výlet** – vztahy ve třídě

ŠPP pro jednotlivé formy rizikového chování

Problematika rizikového chování u dětí je začleněna do Školního vzdělávacího programu – Škola pro život. Pedagogičtí pracovníci školy dbají na komplexní uplatňování preventivních témat a průběžném zařazování do vzdělávací i výchovné práce ve vyučovacích hodinách. Tato témata jsou nejčastěji frekventovaná v následujících předmětech:

- Český jazyk
- Prvouka
- Vlastivěda, Zeměpis a Dějepis
- Přírodověda a Přírodopis
- Informační a komunikační technologie
- Výtvarná výchova
- Tělesná výchova
- Hudební výchova
- Etická výchova
- Tvořivá výchova

Žáci 1. a 2. ročníku ZŠ

Na konci druhého ročníku by žáci měli v následujících oblastech dosáhnout těchto kompetencí:

Kompetence pro oblast záškoláctví:

Žák zná školní řád a pravidla omlouvání absence ve škole. Má jasně profilované postoje ke školnímu řádu a dodržuje školní docházku. Ví, jak navazovat a udržovat kamarádské vztahy se svými spolužáky. Zvládne pravidelně plnit školní a domácí úkoly. Ví, na koho se může obrátit, když má problém.

Kompetence pro oblast šikany a projevy agrese:

Žák chápe zásady slušného chování ve škole a vůči druhým lidem. Umí dodržovat pravidla školy a třídy. Ví, že je zakázáno do školy nosit nebezpečné nástroje a rozumí, proč a jak jsou nebezpečné. Ví, jak se chovat a bránit při napadení. Nevyhledává nebezpečná místa.

Kompetence pro oblast rizikových sportů a prevence rizikového chování v dopravě:

Žák ví, jak se má chovat, aby se přemístil do školy a ze školy domů bez úrazů a nehody. Ví, jak má postupovat, když se ztratí. Uplatňuje zásady bezpečného chování v dopravě a neohrožuje svým chováním ostatní účastníky silničního provozu. Uplatňuje nařízení a pokyny ze strany vyučujících, městské policie, při pohybu po dopravních komunikacích, přechodu přes vozovku apod. Zná pravidla, jak se má chovat na křižovatce jako chodec.

Kompetence pro oblast prevence v adiktologii:

Žák ví, že existují návykové látky a základní z nich zná. Rozlišuje, že alkohol a tabák jsou také drogy, přestože není zakázáno je vlastnit. Ví, že nemá nic přijímat a konzumovat od cizích osob. Umí pojmenovat základní rizika spojená s užíváním alkoholu, tabáku a dalších drog – včetně zneužívání léků. Uplatňuje své znalosti o významu zdraví a integruje je do svého zdravého životního stylu. Aplikuje strategie odmítnutí nabídky látky nabízené cizí nebo podezřelou osobou.

Kompetence pro oblast prevence týrání, zneužívání a zanedbávání dětí:

Žák uplatňuje slušné chování ke svým spolužákům/žačkám. Umí odlišit, které chování je nevhodné a co je zakázáno, aby mu činil někdo druhý. Ví, že není povoleno, aby se jej intimně dotýkal cizí člověk. Chápe, že jej nesmí nikdo nutit do toho, aby se ono intimně dotýkalo druhých lidí. Zvládne odmítnout nevhodné chování blízké i cizí osoby

Preventivní témata v 1. ročníku

Jazyk a jazyková komunikace:

- Osvojení si jednoduchých komunikačních pravidel
- Komunikace při vytváření kolektivu
- Základy spolupráce
- Vyprávění na vybraná témata

Člověk a svět:

- Cesta do školy, Blízké okolí školy-dopravní výchova, bezpečnost
- Pracovní návyky, Vhodné chování, Pravidla třídy
- Moje rodina, Domov
- Péče o zdraví, Osobní hygiena, Výživa, Zdravý životní styl, 1. pomoc

Člověk a svět práce:

- Osvojení si základů bezpečnosti práce
- Hygienické návyky při práci-prevence úrazů

Žáci prvního ročníku se v září účastní Adaptačního pobytu, kde se vytvářejí vztahy mezi žáky a třídními učiteli a žáky vzájemně. Během prvního měsíce si žáci povídají o pravidlech bezpečnosti při cestě do školy i ve škole samotné a seznamují se se školním řádem. Prvňáci se pravidelně účastní projektového dne Normální je nekouřit, který je plánován k příležitosti Mezinárodního nekuřáckého dne (prevence kouření, zdravá výživa), také se účastní projektového branného dne, který je zaměřen na prevenci úrazů.

Preventivní témata ve 2. ročníku

Jazyk a jazyková komunikace:

- Vyprávění na daná témata
- Přísloví, Rozhovor, Telefonování

Člověk a svět:

- Cesta do školy, Seznámení s budovou školy – pravidla, bezpečnost, dopravní výchova
- Zdravý životní styl, Ovoce a zelenina – zdravá výživa
- Moje rodina, domov, Má vlast
- Zimní sporty, Prevence úrazů
- Naše tělo, Hygiena a čistota, Výživa

- Práce a volný čas
- Lesní byliny (jedovaté plody)

Člověk a svět práce:

- Bezpečnost práce
- Rozdělování a přijímání úkolů
- Vyhledávání možných rizik

Žáci druhého ročníku jsou zapojeni do preventivně výchovného programu v oblasti požární ochrany a ochrany obyvatelstva – Hasík, který zahrnuje dvě setkání hasičů ve škole a jedno na stanici s prohlídkou hasičské techniky. V září se žáci zapojí do projektového branného dne, který je zaměřen na prevenci úrazů, v listopadu se každoročně účastní projektového dne Normální je nekouřit (prevence kouření, zdravá výživa). Na jaře navštěvují v rámci dopravní výchovy dopravní hřiště na ZŠ Pastviny, kde propojí praktické znalosti s teoretickými. Žáci druhých ročníků jezdí pravidelně na školy v přírodě, kde prohlubují vztahy mezi spolužáky i vztahy mezi žáky a učiteli.

Žáci 3. - 5. ročníku ZŠ

Na konci pátého ročníku by žáci měli v následujících oblastech dosáhnout těchto kompetencí:

Kompetence pro oblast záškoláctví:

Ví, jak se projevuje záškoláctví. Identifikuje rozdíl mezi situací, kdy nemůže jít a kdy se mu nechce jít do školy. Zná postihy, které by jej čekaly v případě nedodržování školního řádu a docházky. Umí si pracovat na svých úkolech a rozvrhnout si čas rovnoměrně mezi prací a zábavou. Je schopno respektovat školní řád. Má k dispozici kontakty na zodpovědnou osobu ve škole, se kterou je možné řešit problémy se záškoláctvím.

Kompetence pro oblast šikany a projevy agrese:

Zná zásady bezpečnosti práce a provozu ve škole. Zná alespoň některé postupy, jak zvládat agresivitu. Chápe bolest, kterou může způsobit agresivním jednáním. Ví, na koho se může obrátit v případě potíží se šikanou nebo agresivitou. Ví, jak se má zachovat, když zjistí, že je někomu ubližováno. Ví, jak může jako kamarád či spolužák pomoci někomu, kdo je šikanován. Realizuje se na vytváření přátelských a rovnocenných vztahů s ostatními. Umí dodržovat pravidla a normy slušného chování. Ví, jak má postupovat v případě řešení konfliktů. Ví, jaké má možnosti, když se cítí ohrožený šikanou. Má k dispozici kontakty na příslušné osoby ve škole, které mu mohou pomoci v řešení šikany a sporů se spolužáky.

Kompetence pro oblast rizikových sportů a prevence rizikového chování v dopravě:

Ví, co může udělat samo a na co je třeba se zeptat rodičů. Zná základní předpisy pohybu po dopravních komunikacích, zásady bezpečné chůze a přecházení přes vozovku. Chápe pravidla chování při cestování v jednotlivých dopravních prostředcích. Ví, že si nesmí sednout k cizímu člověku do auta. Zná zásady a doporučení bezpečné jízdy na kole. Ví, co jsou to reflexní prvky a jak je správně používat. Ví, že je povinné nosit přilbu při jízdě na kole, kolečkových bruslích, lyžování a dalších sportech. Chápe zásady a doporučení pro bezpečný kontakt se zvířaty. Chápe příčiny, proč zvíře napadne člověka (boj o teritorium, dominantní pozici, obrana mláďat, samice apod.) Zná zásady, jak předcházet napadení zvířetem. Ví, jak se má zachovat při napadení zvířetem. Zná linky tísňového volání. Chápe, jak lze předcházet úrazům a nehodám při sportu, v přírodě, pohybu ve městě či dopravním provozu. Ví, jak správně ošetřit drobná poranění.

Kompetence pro oblast prevence projevů rasismu:

Má základní informace o národnostních menšinách, které žijí na našem území. Ví, že každý člověk má stejná práva bez ohledu na své názorové, náboženské či politické přesvědčení. Rozumí tomu, že všechny etnické skupiny si jsou rovnocenné a žádná rasa není nadřazená nad jinou. Rozpozná projevy rasismu ve svém okolí. Poznává projevy a náznaky rasové nesnášenlivosti či intolerance ve své třídě a škole. Uvědomuje si svou vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty.

Kompetence pro oblast prevence sexuálního rizikového chování:

Ví, že existuje sexuální chování a rozumí pojmu sexualita u sebe i u druhých lidí. Vnímá sexualitu jako přirozenou součást života. Ví obecně, jak vzniká a rodí se dítě. Zná, jak funguje lidské tělo. Chápe, že existují biologické, psychické a sociální rozdíly mezi chlapci a dívkami. Ví, že je zakázáno (a proč) navštěvovat erotické stránky na internetu a sledovat filmy označené jako nevhodné pro děti a mladší do 18ti let.

Kompetence pro oblast prevence v adiktologii:

Zná zákony omezující kouření užívání alkoholu a nelegálních drog. Ví o hlavních negativních /zdravotních a společenských/ důsledcích užívání drog. Ví, co má udělat, když se dozví, že jeho kamarád užívá drogy. Zná strategie, jak odmítnout, když mu nabídne drogu kamarád/spolužák/ rodič/ cizí osoba. Ví, na koho se ve škole obrátit v případě problémů s užíváním návykových látek. Rozpozná pozitivní a negativní účinky alkoholu. Chápe nebezpečí a rizika spojená s kouřením tabáku. Má přehled o možnostech, jak a kde trávit volný čas.

Kompetence pro oblast prevence poruch příjmu potravy:

Rozumí konceptu problémů se stravováním. Ví, že není správné nejíst, když má hlad. Zná hlavní zdravotní rizika provázející hladovění. Chápe význam pravidelnosti v příjmu potravy. Má představu o tom, jak vypadá zdravé jídlo. Ví, že některá jídla je vhodné jíst častěji a jiná méně. Ví, že je rozdíl mezi tím, když hubne dospělý člověk a tím, když hubne dítě ve vývinu. Zná výhody pravidelného sportování. Ví, jak má provádět jednoduché cviky na protažení a posílení těla. Ví, že poruchy příjmu potravy jsou duševní nemoci.

Kompetence pro oblast prevence týrání, zneužívání a zanedbávání dětí:

Ví, že existují nejčastější sexuální poruchy chování (pedofilie, zoofilie, exhibicionismus atd.). Rozumí tomu, proč je důležité a pro něj užitečné ohlásit projevy zneužívání svému učiteli/školnímu psychologovi. Má k dispozici kontakty na odbornou pomoc (linky bezpečí, krizová centra, PPP, střediska pro rodinu apod.) Chápe, že je zakázáno krýt agresora a podílet se na týrání či sexuálním zneužívání zvířat, spolužáků, sourozenců. Zná možnosti, kam nasměrovat spolužáka, který může mít problémy se syndromem CAN

Preventivní témata ve 3. ročníku

Jazyk a jazyková komunikace:

- Slohové útvary na daná témata
- Psaní adresy, Telefonní číslo, Telefonický rozhovor - osobní údaje
- Sports, games, body - lidské tělo, péče o zdraví
- Fruit and vegetable – zdravý životní styl
- Healthy week – prevence nemocí

Člověk a jeho svět:

- Rodina, Domov, Škola, Vztahy v rodině a ve škole
- Země, v níž žijeme - národnostní otázky, rasismus
- Lidé a výroba – prevence úrazů při práci, Věda – nebezpečné látky
- Houby, Živočichové – prevence úrazů, nemocí
- Předcházíme úrazům, zdravá strava
- Akceptace druhého, empatie
- Škodlivé účinky legálních a nelegálních látek
- Lidské tělo, Péče o zdraví - zdravý životní styl, prevence nemocí
- Bezpečnost o prázdninách, dopravní výchova

Člověk a svět práce:

- Bezpečnost práce, Správné pracovní postupy
- Práce s PC

Člověk a zdraví:

- Prevence úrazů, Správné držení těla

Žáci třetího ročníku pokračují třetím rokem projektovým dnem Normální je nekouřit, kde obohacují své již nabyté znalosti k tématu kouření, zdravé výživy a zdravého životního stylu. Setkávají se formou přednášky s problematikou šikany a kyberšikany a taktéž jako první dva ročníky se zapojí do projektového dne s tematikou první pomoci a prevence úrazů. Absolvují školu v přírodě i návštěvu dopravního hřiště. V průběhu celého školního roku se žáci zapojí do projektu Kočičí zahrada. Projekt je zaměřený na rozvoj sociálních dovedností dětí. V osmi setkáních pracují s příběhem kočičích hrdinů a v kruhu nebo ve skupinkách pak řeší úkoly a diskutují na různá témata. Cílem je rozvoj mezilidských vztahů, posílení soudružnosti třídy a budování pocitu sounáležitosti mezi spolužáky. Příběhy jsou například o zodpovědnosti, zvědavosti, tajemství, odmítání neznámého, o strachu, čestnosti, přátelství, tradicích a zvycích. Třetíáci jsou rovněž zapojeni do programu Dopravní výchova ve spolupráci s MP.

Preventivní témata ve 4. ročníku

Jazyk a jazyková komunikace:

- Základy asertivního chování - iniciativa ve vztahu k jiným, hledání možnosti, jak vycházet s jinými lidmi v rodině, ve třídě, mezi vrstevníky, zpracování neúspěchu,
- Schopnost odmítnutí nabídky k podvodu, krádeži, pomlouvání, zneužívání návykových látek a sexuálnímu zneužívání.
- Práva dítěte

Člověk a jeho svět:

- Akceptace druhého – nácvik přátelského přijetí, umění odpustit, pomocí empatie předpokládat reakci druhých
- Práva dítěte, právo na bezpečí
- Škodlivé účinky legálních a nelegálních látek, návykové látky, prevence zneužívání návykových látek
- Kontakty na odborné služby
- Základy rodinné výchovy
- Základy sexuální výchovy
- Základní hygienické návyky, první pomoc, zdravá výživa

Žáci čtvrtého ročníku se účastní obou projektových dnů, při kterých se zaměřujeme na prevenci kouření, zdravý životní styl, prevenci úrazů a první pomoc. Žáci čtvrtého ročníku jsou seznámeni s tématem šikany a kyberšikany a na tato témata diskutují. Taktéž se účastní školy v přírodě, kde rozvíjí vztahy ve třídě.

Preventivní témata v 5. ročníku

Jazyk a jazyková komunikace:

- Asertivní jednání, rozvoj schopnosti diskutovat, komunikovat, řešit konflikty, klást otázky
- Akceptace druhého
- Práva dítěte

Informační a komunikační technologie:

- Internet jako zdroj informací – vyhledávání informací na internetu a schopnost ověřování věrohodnosti získaných informací, zaujetí odpovědného přístupu k nevhodným obsahům vyskytujícím se na internetu nebo jiných médiích
- Pravidla užívání internetu
- Prevence kyberšikany

Člověk a jeho svět:

- Lidské tělo
- Rozmnožovací soustava, změny v pubertě, období dospělosti
- Výživa a zdraví
- První pomoc
- Prevence užívání alkoholu
- Chráníme své zdraví

Žáci pátého ročníku se již pátým rokem účastní projektového dne Normální je nekouřit, seznamují se s problematikou užívání drog. V rámci předmětu Informatika prohlubují své znalosti o užívání Internetu a problematice šikany, zaměřujeme se na prevenci. Účastní se přednášky na téma dospívání. Na konci tohoto ročníku by žáci měli být připraveni k přestupu na druhý stupeň, na novou školu a nový kolektiv dětí.

Žáci 6. - 9. ročníku ZŠ

Na konci devátého ročníku by žáci měli dosáhnout těchto kompetencí:

- Žáci znají význam harmonických mezilidských vztahů pro životní styl a zdraví.
- Respektují odlišné názory či zájmy lidí a odlišné způsoby jejich chování a myšlení, jsou tolerantní k menšinám.
- Znají a uplatňují vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, spory řeší nenásilným způsobem.
- Znají vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích.
- Umí spolupracovat ve skupině a přebírat zodpovědnost za společné úkoly.
- Mají povědomí o významných dokumentech upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí.
- Mají povědomí o činnosti důležitých orgánů právní ochrany občanů.
- Uvědomují si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy.
- Umí zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky.
- Umí vysvětlit své konkrétní postoje a chování z pohledu zdraví.
- Ví, co je podstatou zdravého životního stylu.
- Znají pozitivní vliv pohybu, relaxace, duševní hygieny.
- Ví, že zneužívání dítěte je trestné.
- Umí diskutovat o rizicích zneužívání drog, orientují se v trestně právní problematice návykových látek
- Ví, kde hledat odbornou pomoc, umí komunikovat se specializovanými službami.
- Znají modely chování v krizových situacích (týrání, šikanování, sexuální zneužívání, aj.).
- Odmítají projevy brutality a násilí zprostředkované médii a umí o nich diskutovat.

Zaměření na cílovou skupinu rodičů:

- rodiče jsou kontaktováni prostřednictvím webových stránek školy, kontaktních deníků žáků, elektronických žákovských knížek, informačních nástěnek, pravidelných třídních schůzek a konzultačních hodin. Každý pedagog školy má stanoveny konzultační hodiny, jednotná komunikace rodič - učitel pomocí zavedených kontaktních deníků žáka a elektronické žákovské knížky.
- na třídních schůzkách jsou rodiče seznámeni s harmonogramem školního preventivního programu, s konzultačními hodinami ŠMP a výchovného poradce, s existencí elektronické schránky důvěry na webových stránkách naší školy, s umístěním schránky důvěry ve školní budově a se zněním školního řádu (seznámení o způsobu řešení přestupků a informace o sankcích za porušení školního řádu)

- rodiče mohou využívat konzultačních hodin všech pedagogů na naší škole (informace o konzultačních hodinách jednotlivých vyučujících – webové stránky, žákovské knížky, notýsky)
- rodičům je umožněno nahlédnout do vyučování (dny otevřených dveří, fotogalerie (webové stránky))
- na informačních nástěnkách a na školním webu najdou v případě potřeby telefonní kontakty na poradenská centra a poskytovatele služeb s ohledem na problematiku zvládnutí sociálně nežádoucího chování u dětí
- spolupráce rodičů při akcích pořádaných školou nebo ve spolupráci se školskou radou, plánují se **sportovní i kulturní akce pro veřejnost** (Den otevřených dveří, Deskohraní, jarní a vánoční dílničky a několik sportovních akcí pro žáky i rodiče, vystoupení žáků při rozsvícení vánočního stromu apod.)
- distribuce informačních materiálů prostřednictvím informačních nástěnek školy a webových stránek školy
- seznámení s možností individuálního poradenství v PPP
- využití služeb školního poradenského pracoviště
- Rodiče **se mohou zapojit do projektových dní** realizovaných v rámci Školního preventivního programu

Zaměření na cílovou skupinu pedagogů:

- zajistit informovanost všech pedagogických i nepedagogických pracovníků školy o skladbě Školního preventivního programu a nastavených pravidlech školy - informace na poradách školy
- monitorování žákovských kolektivů třídními učiteli
- spolupráce se ŠMP (předávání informací o třídních kolektivech prostřednictvím on line dotazníku 1x měsíčně, možnost konzultací, spolupráce při práci se třídou, při řešení nežádoucích jevů v kolektivech, při objednávání preventivních programů, ...)
- pro úspěšné naplňování MPP je nutné průběžně zajišťovat v rámci finančních možností školy účast pedagogických pracovníků na seminářích a školeních, nabídka vzdělávání v problematice forem rizikového chování žáků – nástěnka ve sborovně, email
- nabídka preventivních programů – nástěnka ve sborovně, email
- podávání informací z oblasti sociálně patologických jevů – metodické komise, email
- spolupráce se ŠPP

Akce budou v průběhu roku doplňovány a aktualizovány dle momentální nabídky a potřeb školy.

Krizová intervence v podmínkách školy

K základním typům rizikového chování patří závislostní chování, záškoláctví, šikana a extrémní projevy agrese, extrémně rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, rasismus a xenofobie, negativní působení sekt, sexuální rizikové chování, okruh poruch a problémů spojených se syndromem týraného a zanedbávaného dítěte a spektrum poruch příjmu potravy.

Níže je popsáno, jak se v určitých situacích v našich podmínkách školy zachovat.

Tabákové výrobky

Jak řešit konzumaci tabákových výrobků ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- Informovat zákonné zástupce.
- Zabránit v další konzumaci.
- Sepsat stručný zápis o události s vyjádřením žáka.
- **Porušení školního řádu řeší** odpovědný pedagogický pracovník (**třídní učitel**, vedení školy)
- **Dle závažnosti intervence** (třídní učitel, vychovatel, školní metodik prevence) nejprve u daného dítěte (informace o porušení školního řádu, případně udělí výchovná opatření, sdělí žákovi konkrétní rizika, předá relevantní informace a motivuje k nekouření), následně se obrátí na rodiče. Poskytnutí relevantních informací včetně rizik, které v případě kouření hrozí, poskytnutí odkazů na poradenské služby (např. Národní linku pro odvykání kouření). Cílem je problém řešit primárně na úrovni učitel - dítě - rodič.
- **Pokud rodiče užívání tabáku u dítěte dlouhodobě nereflektují** a opakovaně s pedagogickým pracovníkem/školou nespolupracují, **je možné v krajním případě kontaktovat Orgán sociálně-právní ochrany dětí** (dále jen OSPOD). V případě, že žáci **kouří mimo prostory** školy či školského zřízení (např. v parku) mimo plnění povinné školní docházky, pedagogický pracovník **neuděluje výchovná opatření** (Miovský et al., 2015). Může o tom informovat rodiče nebo provést krátkou intervenci u konkrétního žáka.
- **Pokud pedagogický pracovník u žáků ve škole či na mimoškolní akci najde tabákové výrobky (včetně elektronické cigarety a jejích komponent), ohlašuje to rodičům dítěte.** Pedagogický pracovník ovšem **nesmí žáky prohledávat.** Pedagogický pracovník ve škole, školském zařízení či na mimoškolní akci **může žáka vyzvat k vydání těchto tabákových výrobků**

(nesmí je však bez souhlasu zabavit) nebo může volně položené tabákové výrobky odstranit z dosahu osob mladších 18 let (Miovský et al., 2015).

- Při zajištění tabákových výrobků **předat proti podpisu zákonnému zástupci žáka**. Dokument o navrácení tabákového výrobku zákonnému zástupci přiloží k zápisu o jeho zajištění.

Alkohol

Jak řešit konzumaci alkoholu ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci alkoholu v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- zabránit žákovi v další konzumaci a výrobek mu odebrat
- sepsat stručný zápis o události s vyjádřením žáka
- pokud je žák ohrožen na zdraví nebo na životě - přivolat LSPP a oznámit tuto skutečnost ŘŠ nebo ZŘŠ a zákonnému zástupci
- pokud nehrozí akutní nebezpečí - oznámit ŘŠ a TU, sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený s vyjádřením žáka a kopii předat ŠMP

V případě, že je žák schopen výuky, TU ohlásí zákonnému zástupci (výchovná komise). V případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, TU ohlásí tuto skutečnost zákonnému zástupci ihned a vyzve jej k vyzvednutí žáka. V případě nedostupnosti zákonného zástupce oznámí ŘŠ orgánu soc. právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů.

Pokud se situace opakuje, splní škola oznamovací povinnost k orgánu sociálně-právní ochrany dítěte. Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem!

Jak řešit nález alkoholu ve škole?

V případě nálezů alkoholu v prostorách školy je zaměstnanec povinen:

- nepodrobovat tekutinu žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- uvědomit ŘŠ a uložit u něj nalezenou tekutinu
- sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený a předat ŠMP

V případě zadržení alkoholu u některého žáka je zaměstnanec povinen:

- nepodrobovat tekutinu žádnému testu ke zjištění jeho chemické struktury
- uvědomit ŘŠ a uložit u něj nalezenou tekutinu pro případ důkazu, v případě potřeby předat přivolanému lékaři (intoxikace)

- sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený (datum, čas, místo nálezu a jméno žáka + jeho podpis, při odmítnutí podepsání uvést tuto skutečnost do zápisu), zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ŘŠ nebo ZŘŠ
- zápis předat ŠMP, který jej uloží do své agendy

TU vyrozumí zákonného zástupce (výchovní komise), v případě opakovaného nálezu ŘŠ vyrozumí OSPOD (upozornění na možné zanedbání mravní výchovy dítěte).

Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem!

Návykové látky

Jak řešit konzumaci NL ve škole?

V případě přistižení žáka při konzumaci NL v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- zabránit žákovi v další konzumaci a látku mu odebrat
- sepsat stručný zápis o události s vyjádřením žáka na formulář k tomuto určený a předat ŠMP
- podle závažnosti stavu žáka posoudit, zda mu nehrozí nebezpečí
- pokud je žák ohrožen na zdraví, přivolat LSPP a zajistit nezbytnou pomoc
- pokud nehrozí akutní nebezpečí - oznámit ŘŠ a TU, sepsat stručný zápis o události na formulář k tomu určený s vyjádřením žáka a předat ŠMP

V případě, že je žák schopen výuky, TU ohlásí zákonnému zástupci (vých. komise). V případě, že žák není schopen pokračovat ve výuce, TU ohlásí tuto skutečnost zákonnému zástupci ihned a vyzve jej k vyzvednutí žáka. V případě nedostupnosti zákonného zástupce oznámí ŘŠ orgánu soc. právní ochrany dítěte a vyčká jeho pokynů. V obou případech ŘŠ splní oznamovací povinnost k orgánu sociálně - právní ochrany dítěte.

Obdobný postup bude i v případě, kdy nelze prokázat, že k intoxikaci žáka došlo ve škole.

Nutno vyvodit opatření stanovené školním řádem! Rozlišit užívání NL – porušení ŠŘ, distribuce NL – trestný čin.

ŠMP poskytne v případě zájmu zákonných zástupců nebo žáka informaci o možnostech odborné pomoci.

Jak řešit distribuci NL ve škole?

V případě důvodného podezření distribuce NL v prostorách školy nebo na školních akcích je zaměstnanec školy povinen:

- oznámit tuto skutečnost vedení školy, které vyrozumí místně příslušné oddělení Policie ČR (podezření ze spáchání trestného činu) a OSPOD
- oznámit TU, který s touto skutečností seznámí zákonné zástupce žáka
- pokud je zajištěna látka, postupovat dle pokynu uvedeného níže

Jak řešit nález NL ve škole?

a. V případě, kdy pracovníci školy **naleznou v prostorách školy** látku, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- nepodrobují látku testu ke zjištění chemické struktury
- o nález ihned informují spolu s písemným záznamem vedení školy, které vyrozumí Policii ČR
- v případě časové překážky na straně policie za přítomnosti dalšího pracovníka školy s použitím rukavic vloží látku do obálky, napíše datum, čas a místo nález, obálku přelepí, přelep označí razítkem školy a svým podpisem, uschová do školního trezoru a následně předá Policii ČR

b. V případě, kdy pracovníci školy **zadrží u některého žáka látku**, kterou považují za omamnou nebo psychotropní, postupují takto:

- nepodrobují látku testu ke zjištění chemické struktury
- o nález ihned informují spolu s písemným záznamem (datum, místo a čas nález, jméno žáka a podpis – v případě odmítnutí podpisu tuto skutečnost uvést) a vyjádřením žáka vedení školy, které vyrozumí Policii ČR (ta informuje zák. zástupce žáka), zápisu a rozhovoru se žákem je přítomen ŘŠ nebo ZŘŠ.
- v případě nález látky u žáka, který se jí intoxikoval, zajistit dle postupu výše uvedeného a v případě potřeby předat lékaři LSPP

c. V případě, kdy pracovníci školy **mají důvodné podezření**, že některý z žáků má u sebe NL, postupují takto:

- vyrozumí policii ČR a zákonného zástupce žáka
- neprovádí osobní prohlídku u žáka, čekají na příjezd Policie ČR
- izolují žáka od ostatních a mají ho pod dohledem. Dohled zajistí zaměstnanec školy, kterého určí vedení školy

Vandalismus

Jak postupovat při vzniku škody způsobné vandalismem?

V případě zjištění škody na školním majetku:

- zaměstnanec sepíše záznam a uvědomí vedení školy o výskytu vandalismu
- v případě, že je viník znám, sepíše záznam způsobené škody (kdo – kdy – kde – jak – proč - čím), uvědomí TU, který vyrozumí zákonného zástupce žáka (výchovná komise) a vedení školy (požadování náhrady škody)
- v případě, že nedojde k dohodě se zák. zástupci o náhradě škody, vedení školy vyrozumí Policii ČR (podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy), vedení školy vyrozumí Policii ČR i v případě, že o to žádá zák. zástupce poškozeného
- v případě, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, ŘŠ oznámí OSPOD

Krádeže

Jak postupovat při nahlášení krádeže žákem?

- zaměstnanec sepíše záznam o události a jejím šetření a oznámí ŘŠ a TU
- TU oznámí zák. zástupci postiženého i zloděje
- ŘŠ hlásí policii ČR v případě, kdy nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není schopna vlastními silami domoci se nápravy
- v případě, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření, která zvolila škola, neměla žádný účinek, ŘŠ oznámí OSPOD

Záškoláctví

Jak řešit záškoláctví a neomluvené hodiny?

- pokud je doklad potvrzující absenci žáka nevěrohodný, ŘŠ může požádat rodiče o vysvětlení nebo požádat o spolupráci příslušný správní orgán
- neomluvené hodiny do součtu 10 VH řeší se zákonným zástupcem TU formou pohovoru (pozvání doporučeným dopisem), projedná důvod nepřítomnosti, způsob omlouvání, upozorní na povinnost stanovenou zákonem, provede zápis ve dvou provedeních (uvede způsob nápravy), které zákonný zástupce podepíše a jedno z nich obdrží.

- více než 10 neomluvených VH – ŘŠ svolá školní výchovnou komisi, které se účastní zákonný zástupce, ŘŠ, TU, výchovný poradce, zástupce OSPOD, ŠMP, zástupce rady školy, provede se zápis, každý účastník se podepíše a obdrží jedno vyhotovení
- více než 25 neomluvených hodin – ŘŠ uvědomí OSPOD
- při následném opakování v průběhu školního roku – ŘŠ oznámí Policii ČR (hlášení o zanedbání školní docházky)

Pokud se na pedagoga obrátí **rodič – oběť domácího násilí**, měl by jej pedagog odkázat na další odborníky, kteří se této problematice

Šikana a kyberšikana

Viz. Program proti šikanování (příloha č. 4)

Syndrom týraného dítěte – CAN

Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (CAN – Child Abuse and Neglect). Jde o jakoukoliv formu týrání, zneužívání a zanedbávání dětí, která je pro naší společnost nepřijatelná.

Jak postupovat při zjištění či podezření na týrání dítěte?

- Oznámení pedagogického pracovníka o zjištění či podezření na tento jev třídnímu učiteli, který kontaktuje vedení školy
- TU vede rozhovor s dítětem, respektujeme přání dítěte neoznámit skutečnost rodičům
- ŘŠ kontaktuje odborníky a situaci konzultuje s dětským lékařem, OSPOD, Policii ČR a postupuje dle jejich pokynů
- Zákon č. 359/1999Sb., o sociálně – právní ochraně dětí chrání učitele při jeho postupu na ochranu práv dítěte, je vyzván, aby v případě podezření na týrání žáka kontaktoval odborníky.
- Tento zákon také určuje povinnost institucím nahlásit případ ohrožení zdraví nebo života dítěte, a to i tehdy, když se objeví jen podezření na trestný čin

Rasismus

Rasistické chování je takové, které na základě přisouzení psychických a mentálních schopností a dovedností skupinám definovaných podle biologického rasového či národnostního původu tyto příslušníky těchto skupiny hodnotí a případně (ve formě „tvrdého rasismu“) je i poškozují (*Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních*).

Jak postupovat při zjištění či podezření na projevy rasismu?

- Oznámení pedagogického pracovníka o zjištění či podezření na tento jev třídnímu učiteli, který kontaktuje metodika prevence a vedení školy.
- Zjistit hloubku rasistických postojů jednotlivce a rozšíření těchto postojů v kolektivu
- Vyvolat diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit příčinu.
- Okamžitě a razantně vystoupit proti intoleranci mezi žáky.

V případě závažných projevů (opakovaných rasistických verbálních výpadů se závažnými dopady na psychiku žáka a na takto motivované vážnější formy násilí) informovat Policii ČR

Domácí násilí

Domácí násilí představuje obvykle **fyzické, psychické, nebo sexuální násilí** mezi blízkými osobami, k němuž dochází skrytě v soukromí. Je typické, že se intenzita násilného chování v průběhu času stupňuje, což snižuje schopnost oběti i agresora toto chování zastavit a pracovat na nápravě narušeného vztahu.

Včasná identifikace domácího násilí v rodině žáka a studenta může vést k dřívější a efektivnější podpoře a intervenci pro děti a jejich rodiny. Škola tedy obvykle nemůže být tím, kdo primárně zasahuje do řešení situace v rodině. Učitelé ale musí vědět, jak v takových případech postupovat, aby jejich intervence násilí v rodině ještě více nevystupňovala.

Jak postupovat při zjištění či podezření na domácí násilí?

- **Není úlohou pedagoga, usuzovat na domácí násilí na základě svých pocitů, vyvozovat je z chování a projevů dítěte.** Pedagog je však povinen jednat v okamžiku, kdy se mu například dítě svěřívá, či pokud zaznamená dlouhodobé

nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti (podvýživa, modřiny aj.), (podrobněji viz kap. *Doporučené postupy z hlediska pedagoga × nevhodné postupy*).

- Neřeší pedagog sám, ale **vždy s dalšími odborníky**. Informuje vedení školy, metodika prevence. Vhodné je obrátit se na středisko výchovné péče.
- Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, je **zaměstnanec školy povinen tuto skutečnost oznámit Policii ČR a OSPOD**. Pokud tak neučiní, porušuje § 368 Trestního zákona.
- Učitel nemůže poskytovat terapeutické služby, nutit dítě k výpovědi či intervenovat v rodině.

Doporučené postupy

- Pokud se dítě samo svěří učiteli, měl by mu učitel projevit důvěru, nebagatelizovat jeho sdělení, neobviňovat jej ze lži a podpořit jej. Měl by jej informovat o tom, že se na domácí násilí (splní-li skutkovou podstatu trestného činu) vztahuje ohlašovací povinnost a on musí jednat v souladu s ní.
- **Není úlohou učitele domácí násilí „diagnostikovat“, ani intervenovat v rodině. Rolí učitele je zprostředkovat dítěti potřebné informace a přizvat k řešení situace odborníky, kteří se dané problematice systematicky věnují.**

Když se dítě pedagogovi svěří:

Klad'te dítěti otevřené otázky, které umožňují, aby Vám svými slovy popsal, co se stalo:

- Řekni mi, co se stalo...
- Co se stalo potom?
- Kde jsi přišel/a k této modřině?

Nepokládejte otázky, které:

- již obsahují domněnky, co se stalo nebo kdo to způsobil, např.: „Tu modřinu máš od toho, jak tě maminka uhodila?“
- opakují, co Vám již dítě řeklo, např.: „Jsi si jistý, že to byl strýček Pavel?“ (dítě si pak může myslet, že mu nevěříte)
- se dotazují na to, proč se to stalo (děti si pak často myslí, že je z násilí obviňujete)

Co by mělo v případném rozhovoru určitě zaznít?

- Násilí a to, co se doma odehrává, není vinou dítěte.
- Za násilí nemohou ani sourozenci.
- Za násilí je odpovědný ten, kdo jej vykonává.
- Je velmi dobře, že se rozhodlo o situaci někomu říci.
- Nikdo nemá právo se k někomu chovat násilně a to ani v rodině, ani když je silnější, ani když je to rodič.
- Násilí dítě nemůže zastavit samo, ale jen s pomocí okolí, proto je tak důležité, že se svěřilo.

Rizikové sexuální chování:

Existují tři základní ukazatele, kdy lze sexuální chování pokládat za škodlivé a kdy by měl učitel zasáhnout:

1. pokud ho dítě neprovádí v soukromí;
2. pokud vznikne podezření, že při něm nějak zraňuje sebe nebo někoho dalšího;
3. pokud se ze sexuálního chování stane nutkavé chování (to znamená, že tomu dítě věnuje tolik prostoru, že zanedbává svoje běžné povinnosti, hygienu, přátele, učení a podobně).

V případě, že se jedná o patologii rodiny, je vhodné doporučit psychoterapeutickou pomoc.

Jak postupovat při zjištění rizikového sexuálního chování u žáků?

- Je dobré, pokud je možná spolupráce s rodiči. V tomto případě lze, podle závažnosti, řešit vzniklou situaci buď na půdě školy (kde je zastoupena kromě rodičů také instituce školy, například učitelem, případně je přítomen mediátor probíhajícího procesu – např. školní psycholog), nebo – ve složitějších případech – zprostředkovat kontakt rodičů se specializovaným pracovištěm, které **nabízí psychologické, terapeutické a poradenské služby** rodinám a jejich jednotlivým členům nacházejícím se v obtížné životní situaci.
- V případě, že rodiče nemají zájem řešit situaci, je potřeba navázat spolupráci se školním metodikem prevence, výchovným poradcem, školním nebo klinickým psychologem, kteří by měli operovat s vlastní sítí důležitých kontaktů pro řešení nadstandardních problémů.
- Při oznamování na OSPOD a Policii ČR jedná škola v souladu s Trestním zákoníkem zák. č. 40/2009Sb.

Sebepoškozování:

Sebepoškozování (automutilace, selfharm) je komplexní autoagresivní chování, které na rozdíl od sebevraždy nemá fatální následky a které lze nejlépe chápat jako nezralou, maladaptivní odpověď na akutní anebo chronický stres, nezvladatelné emoce či myšlenkové pochody.

Řeší: výchovný poradce, školní psycholog, třídní učitel, školské poradenské zařízení, pediatr/pedopsychiatr, event. orgán sociálně právní ochrany dítěte

V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života (přímé riziko = žák drží ve škole žiletku a plánuje se řezat, mluví o sebevraždě atd./nepřímý předpoklad rizika = učitel objeví staré jizvy na zápěstí atd.)

- **Psychiatrické oddělení či klinika spádové nemocnice, centrální příjem nejbližší psychiatrické léčebny** – i nedobrovolně, ideálně po předchozí telefonické konzultaci

Pokud žák není aktuálně ohrožen závažným sebezraněním (platí pro žáky motivované k řešení situace a hledání pomoci, vynucená konzultace u odborníka málokdy přinese efekt)

- **dostupná psychiatrická či psychologická ambulance** – ideálně s doporučením od dětského/dorostového lékaře, resp. po telefonickém objednání rodiči (nutno počítat s čekacími lhůtami, zejména pokud bude konzultace hrazena zdravotní pojišťovnou)
- **krizová centra** – netřeba doporučení zdravotnického zařízení, předchozí telefonická nebo e-mailová domluva vhodná, ale není nutná
 - *Krizové centrum Spondea* (Sýpka 25, Brno – Černá Pole, tel. 541 235 511, 608 118 088, krizovapomoc@spondea.cz)
- **Linky důvěry** (níže jsou vybrány linky důvěry, na něž mohou volat děti i dospělí, další naleznete na <http://www.dkc.cz/kontakty.php> nebo www.capld.cz/linky.php)
 - Linka Bezpečí – tel. 116 111, pomoc@linkabezpeci.cz
 - Linka důvěry Dětského krizového centra – tel. 241 484 149, problem@дитеkrize.cz
 - Telefonická krizová intervence KC Spondea – tel. 541 235 511, 608 118 088, chat www.chat.spondea.cz

Podrobná metodická doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, legislativní rámec, kontakty na odborníky najdete na google disku v sekci Školního poradenského pracoviště nebo ve složce učitele – informace pro třídní učitele.

Přílohy

Příloha č. 1: Přehled legislativy a základních metodických dokumentů pro oblast prevence:

- Strategie prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže v působnosti resortu školství, mládeže a tělovýchovy na období 2005-2008, č.j.: 10 844/2005-24
- Národní strategie protidrogové politiky na období 2010-2018
- Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010 -28
- Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení, Č.j. MSMT-22294/2013-1

- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, č.j.: 10194/2002-14
- Metodika k prevenci a řešení kyberšikany, zveřejnilo Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti Brno, 2010
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí a žáků ve školách a školských zařízeních, č.j. 29159/2001-26
- Vyhláška 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Novela vyhlášky 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění vyhlášky č. 116/2001 Sb.
- Zákon č. 379/2005 Sb. (a jeho novelizace z roku 2009), o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů
- Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých zákonů
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím
- Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR
- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 132/1982 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o rodině
- Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb. o přestupcích
- Zákon č. 198/2009 Sb. o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů

Příloha č. 2: Seznam odborné a metodické literatury

Primární prevence rizikového chování ve školství – Miovský, Skácelová,
Zapletalová, ..

Prevence problémů působení návykovými látkami – Prim MUDr. Nešpor Karel, CSc.
Romové v ČR včera a dnes – Ctibor Nečas

Rasismus a nacionalismus v současném životě – Karel Rýdl, Hana Pernicová

Výchova pro 21. Století – Koncepce globální výchovy v podmínkách české školy

Album lidských práv – Zdeňka Dostálová (překlad)

Alkohol, drogy a vaše děti - Prim MUDr. Karel Nešpor, CSc.

Normální je nekouřit 1. – 5. díl – Program podpory zdraví a prevence kouření

Slabikář dětských práv + Metodika

Jak přestat brát drogy - Prim MUDr. Karel Nešpor, CSc., Mgr. Marie Müllerová

Interpersonální násilí na dětech - MUDr. Eva Vaníčková, CSc.

Co dělat Kapesní průvodce krizovými situacemi doma i v zahraničí

Menšiny a migranti v ČR

První kroky – příručka pro úvod do výchovy k lidským právům

Ahoj Úmluvo – Výklad Úmluvy o právech dítěte - Martin Bělohávek a kol.

První pomoc Metodika k prevenci dětských úrazů – MUDr. Lucie Baráková a kol.

Úrazy dětí

Rizikové chování dětí a mladistvých + motivační a doplňkové materiály, pracovní

listy Neplechovi ve městě, doma, venku, v létě, v zimě, na výletě

Můj rádce a pomocník ke zdraví

Výchova dětí v oblasti požární ochrany – Bohdan Mikulka

O čápech a vránách aneb jak mluvit s dětmi o sexu

Komerční sexuální zneužívání dětí Násilí na dětech

Dospívání a sex

Umění výchovy dítěte

Škola bez tajemství

Drogy – poznej svého nepřítele

Řekni drogám ne!

Drogy a děti

Drogy – Jak vlastně vypadají

Kouření a alkohol

Životní styl – Závislost

První pomoc není věda

Rozhodni se – Primární prevence úrazů

Úraz není náhoda

CD

Hledej s myškou zdravé potraviny

Pět klíčů k bezpečným potravinám

Bedekr sociálním znevýhodněním pro učitele ZŠ

DVD

Štěstí přeje připraveným

Řekni drogám ne!

Pravda o drogách

Bezpečně v kyberprostoru

Příloha č. 3: Síť organizací a služeb poskytujících odbornou pomoc

SEZNAM KONTAKTŮ PRO KLIENTY - PROBLEMATIKA RIZIKOVÝCH JEVŮ
A JINÉ

Instituce	Činnost	Adresa	Kontakty
DROGY			
PPP Brno - Poradenské centrum pro drogové a jiné závislosti	primární a sekundární prevence závislosti – preventivní programy pro školy, individuální konzultace s klienty, odpolední aktivity	Sládkova 45, 613 00 Brno	548 526 802 723 252 765 fax: 548 529 350 sladkova@pppbrno.cz www.poradenskecentrum.cz
Sdružení a nadace Podané ruce	primární, sekundární a terciální prevence drogové závislosti, K-centrum, DPS, psychiatrická ambulance, doléčovací centrum, podporované zaměstnání, drogové služby ve vězení	K- centrum Drug Azyl - Vídeňská 3, 639 00 Brno	543 249 343 kc.videnska@podaneruce.cz
		Terénní práce - Vídeňská 3, 639 00 Brno	543 210 802 street@podaneruce.cz
		Centrum prevence Hapalova 22, 621 00 Brno	549 211 278 prevcentrum@podaneruce.cz
		DPS - Hapalova 22, 621 00 Brno	541 227 704
		Elysium	elysium@podaneruce.cz
	Psychiatrická ambulance - Hapalova 22, 621 00 Brno	541 226 070, 777 916 263 psychiatricka.ambulance@podaneruce.cz	

		<p>Podporované zaměstnání – Pasáž Francouzská 36, 602 00 Brno</p> <p>Drogové služby ve vězení</p> <p>----- 545 247 535 (klapka 108)</p> <p>----- 545 247 542</p> <p>Doléčovací centrum Jamtana – Franzouzská 36, 602 00 Brno</p> <p>vezeni@podaneruce.cz</p> <p>-----</p> <p>Gambling</p> <p>Hapalova 22</p> <p>jamtana@podaneruce.cz</p> <p>541 227 704</p> <p>gambling@podaneruce.cz</p>	
ALKOHOL, GAMBLING, (drogy)		www.plbohnice.cz/nespor	
MOAT (městská ordinace AT)	alkohol, gambling, drogy (ambulantně)	Masarykova 37, 602 00 Brno	542 214 220, 542 211 958 (drog.záv. - Dr. Novák) MuDr.Ivan Wienberger
Teen Challenge	kontaktní centrum, bezplatné poradenství - alkohol, automaty, i rodinní příslušníci Centrum pro děti a mládež	Pekařská 12, 602 00 Brno Cejl 18 602 00, Brno	777 179 363 brno@teenchallenge.cz 739 600 052 dcborno@gmail.com
Sdružení A-klubů	nízkoprahové zařízení, alkohol.poradna, soc.poradenství rekvalifikační kurzy, pomoc v krizi, volnočasové aktivity kontaktní centrum anonymní linka důvěry Aklubů	Rokycanova 48, 615 00 Brno - veškeré služby	541 24 72 33 akluby@akluby.cz www.akluby.cz 548211860 linka důvěry LINKA DŮVĚRY AK linka.duvery@akluby.cz

LINKA DŮVĚRY AK			603 487 867, 548 211 856 545 241 301
Občanské sdružení Lotos	doléčovací program – alkohol.záv. byt „na půl cesty“ (nad 18 let)	Dvořákova 13 603 00 Brno	739 429 469 543 255 383 lotos@lotos-brno.cz
Centrum soc.prevence - Lotos	soc.poradenství, dluhové poradenství, pomoc při hledání práce	Dvořákova 13 602 00 Brno	543 255 383 739 060 350 773 826 733 centrum@lotos-brno.cz
Anonymní AT linka s celorepublikovou působností	Linka pomoci pro alkoholiky a jejich rodiny		235 311 791 724 307 775 www.atlinka.cz
PSYCHIATŘI			
MUDr. Novotná Jana	psychiatr	Jugoslávská 13	543210848
MUDr. Mgr. Šob Jiří	psychiatr	Charbulova 92	548 525 784
MUDr. Karel Vaněk	psychiatr	Grohova 12, Brno	541 218 460
MUDr. Josef Blažek	psychiatr	Velkopavlovická 25, Vinohrady	544 214 603
PhDr. Olga Čejková	psychiatr	Oblá 75, Nový Lískovec	776 329 278 547 215 003
MUDr. Ivan Weinberger	psychiatr	Masarykova 37, Brno	542 210 077
MUDr. Anastázie Arendášová	psychiatr	Božetěchova 79, Brno	541 215 832
MUDr. Jiří Berka	psychiatr	Vojtova 23, Brno	543 212 752
PhDr. Anton Polák	klinický psycholog	Malátova 9, Brno	541 215 692
Dětsí psychiatri			
MUDr. A.Palčiková	psychiatr	Masarykova 37	542 423 015
MUDr. L.Bauerová	klinický psycholog	Masarykova 37	542 423 015
MUDr. Eliška Šejnohová	psychiatr	Tomešova 1	543 210 348
MUDr. Eva Čermáková	psychiatr	Nám. Republiky 22	545 242 240

MUDr. Hana Lemanová	Psychiatr, specializace- anorexie, bulimie	Údolní 18	606 118 783	
MUDr. Karel Vaněk	psychiatr	Grohova 12	541 218 460	
MUDr. Josef Blažek	psychiatr, psychoterapeut	Velkopavlovická 25	544 214 603	
Poliklinika Bílý dům Žerotínovo náměstí 4/6 www.cdozs.cz	Psyc hiatr ie	MUDr. Dagmar Ledečová	psychiatr	533 302 323
		MUDr. Zdena Podešová	psychiatr	533 302 214
		MUDr. Jana Najmanová	psychiatr	533 302 214
		MUDr. Alena Jebáčková	psychiatr	533 302 214
Poliklinika Bílý dům Žerotínovo náměstí 4/6 www.cdozs.cz	Psyc holo gie	Mgr. Tomáš Bubrinka	psycholog	533 302 295
		PhDr. Zuzana Lincová	psycholog	533 302 283
		PhDr. Jitka Novotná	psycholog	533 302 368
		Mgr. Jitka Böhmová	psycholog	533 302 319
		Mgr. Václav Stávek	psycholog	533 302 316
		PhDr. Hana Čacková	psycholog	533 302 324
		Mgr. Libuše Čermáková	psycholog	533 302 324
		AIDS a nemoci		
Národní linka prevence AIDS - zelená linka	bezplatné telefonické poradenství		800 144 444	
AIDS Centrum FN Bohunice	informační klinika	Jihlavská 20 ,639 00 Brno FN Bohunice	547 192 276	
Zdravotní ústav – centrum klinických laboratoří	odběry a poradna HIV/AIDS	Gorkého 6, 602 00 Brno	541 421 216 (ZÚ celý 211) www.zubrno.cz	
Informace a anonymní poradenství k onemocnění žloutenkou			222 001 111, 800 33 11 22 www.zloutenky.cz	
Ambulance pro přenosné nemoci, jaterní poradna	Léčba hepatitidy C	Ponávka 2, Brno, 602 00	545 240 743	
MUDr. Vladimír Stakrle				

PSYCHIATRICKÉ LÉČEBNY			
Psychiatrická léčebna Černovice MUDr. Pokora	- alkohol, drogy, gambling - anonym. porad. alkohol, drogy - ambulance i hospitalizace	Húskova 2, 618 00 Brno	548 123 111 spojovatelka sekretariat@plbrno.cz odd léčby závislostí klapka 301 detox klapka 339 příjem klapka 350 záchytka klapka 325 www.plbrno.cz
Psychiatrická léčebna Bohunice	- krizové centrum - anorexie, bulimie - alkohol	Jihlavská 20, 625 0, Brno	547 191 111 spojovatelka 532 232 078 krizové centrum 532 232 333 linka naděje, 532 232 094 telefonická ambulance
KOUŘENÍ		www.prestantekourit.cz	
Zdravotní ústav – Centrum zdravotnických služeb	poradna odvykání kouření, poradna pro zdravý životní styl, preventivní medicína, ochrana zdraví	Stará 25, 613 00 Brno	545 425 363
Telefonní linka pro odvykání kouření s celorepublikovou působností	v pracovní dny 14,00 - 18,00 hodin		844 600 500
Brno, Centrum léčby závislosti na tabáku	Ostatní	Fakultní nemocnice Brno - Bohunice	532 233 198
	Klinika nemocí plicních a tuberkulózy	Jihlavská 20, Brno, 602 00	
DĚTI, MLÁDEŽ (+ matky)		www.detskaprava.cz	
Středisko soc.pomoci dětem	krizové centrum a stanice pečovatelské služby, azylové ubytování	Hapalova 4. 621 00 Brno	541 229 298
Dětské krizové centrum SPONDEA , o.p.s.	krizová tel. a int.linka, osobní	Sýpka 25, 613 00 Brno – Černá pole	541 235 511,00 (608 118 088 - 24h denně),

	kriz.pomoc, azyl, pobyt (i matek s dětmi), poradens tví, terapie, děti a mládež 3-26 let,		739 078 078 krizovapomoc@spondea.cz
Dětská nemocnice	klinická psychologie PhDr. Pilát Milan	Černopolní 9, 602 00 Brno	532 234 111
RATOLEST	preventivní práce s rizik.mládeží 15-19 let, streetwork	Špitálka 16, 602 00 Brno	545 243 839 773 826 837 ratolest@ratolest.cz
Bílý kruh bezpečí	znásilnění, pohlavní zneužívání domácí násilí, oběti a svědci trestných činů, přepadení	Slovinská 41, 612 00 Brno	257 317 110 (NONSTOP) www.bkb.cz 541 218 122, 732 842 664 bkb.brno@bkb.cz
Linka DONA	pomoc osobám ohroženým domácím násilím		251 511 313 (NONSTOP) www.donalinka.cz
Bílý dům	Centrum dětských odborných zdravotnických služeb - psychologie, psychiatrie, gynekologie	Žerotínovo náměstí 4/6, 602 00 Brno	533 302 111 info@cdozs.cz www.cdozs.cz
Liga lidských práv	centrum POD poradna pro ženy v tísní legislativa ...	Burešova 6, 602 00 Brno	545 210 446 brno@llp.cz www.llp.cz
ROSA	informační a poradenské centrum pro ženy oběti domácího násilí		241 432 466 602 246 102 (SOS tel. prac.dny 9-18. hod) info@rosa-os.cz www.rosa-os.cz
Magdalenium	pomoc obětem domácího násilí azylový dům s utajenou adresou		776 718 459 (nonstop) magdalenium2@centrum.cz

	skupinová psychoterapie		www.magdalenium.cz
Fond ohrožených dětí		Francouzská 58, 602 00 Brno	545 215 105, fod.brno@fod.cz
Linka vzkaz domů	dítě na útěku na útěku		800 111 113, 116 111 (linka bezpečí)
Modrá linka	linka důvěry pro děti a mládež	Poradny – Plovdivská 8, 616 00 Brno	549 24 10 10 608/90 24 10, denně 9-21.hod help@modralinka.cz
Dětský diagnostický ústav	ambulantní poradenství pro děti (s poruchami chování) a jejich rodiče	DDU: Hlinky 140, 603 69 Brno SVP: G.Preisové 8, 616 00 Brno	543 420 751 (do 15:30 hod), 543 420 753 (po 15:30 hod, víkendy a svátky) 549 240 166 svp.brno@volny.cz
Diagnostický ústav středisko výchovné péče	výchovné problémy – děti a mládež (SVP)	Veslařská 246 SVP, 637 00 Brno Spec.ped: paní Landová Soc. pracovnice	543 216 685 svp.veslar@volny.cz 543 23 62 35 543 210 397, 543 321 296
HELP ME – SVP pro děti a mládež	děti s výchovnými problémy a experimentující s drogou	Bořetická 2, 629 00 Brno	544 216 178 544 234 629 ambulance info@syphelpme.cz
Utajené porody	Linka pro ženy, které tají těhotenství nebo už tajně porodily		776 833 333
Na počátku	azylový dům pro těhotné ženy v tísni	Soběšická 60 614 00 Brno	548 221 405
Linka bezpečí			116 111 vzkaz domů 800 111 113 rodiče 840 111 234 pomoc@linkabezpeci www.chat.linkabezpeci.cz
Domov Svaté Markéty	pro matky s dětmi v tísni	Staňkova 47, 602 00 Brno	549 122 961 (965)

Domov pro matky s dětmi Společná cesta	pro matky s dětmi v tísní	Heyrovského 11, 635 00 Brno	546 210 763
Domov pro matky s dětmi Zvonek	pro matky s dětmi v tísní	T.Novákové 62a, 621 00 Brno	549 273 559, 541 227 896 dmd_tn@volny.cz
Policejní skupina „domáci násilí“		Běhounská 1, 602 00 Brno	974 624 001-4 974 624 006-12 (6 – 22h)
JINÉ			
CSS, p.o.	spravuje zařízení soc.sluzeb	Tábor 22, 616 00 Brno	541 421 911 - ústředna
Centrum sociálních služeb			info@cssbrno.cz
Občanské sdružení Anabell	pomoc nemocným anorexií a bulimií	Milady Horákové 50, 602 00 Brno	542 214 014 (602 766 542)
			posta@anabell.cz
			848 200 210 celorep.linka
DROM – romské středisko		Bratislavská 41, 602 00 Brno	545 211 576 drom@drom.cz
Dialog - občanská poradna	občansko-právní poradna	Nerudova 7	541 552 411
		602 00 Brno	poradna.dialog@volny.cz
Trialog – poradenské centrum	občansko-právní poradna	Colova 17, 616 00 Brno	542 221 501
			info@trialog-brno.cz
Občanská poradna	občansko-právní poradna	Anenská 10, 602 00 Brno	545 241 828
			545 244 657
			poradna.brno@volny.cz
Manželské a rodinné poradny	pomoc v partnerských a rodinných problémech	Buzkova 43, 615 00 Brno	548 538 338, 724 837 833
		Táborská 198, 615 00 Brno	548 538 497, 725 896 455
		Bratislavská 2, 602 00 Brno – paní Pšíkalová	548 426 611, 725 896 456
		Bethesda:	
		Starobrněnská 7, 602 00 Brno	542 214 547
Senior linka	Projekt prevence městské policie	Štefánikova 43, 602 00 Brno	541 248 844 (Brno)
			800 157 157 – celorep.linka
proFem – linka právní pomoci	poradenství pro feministické nez.org. a projekty, poradenské		224 910 744
			608 222 277
			(út 9-12.hod, st 17:30.20:30 hod)

	služby, uplatnění na pracovním trhu, právní poradenství pro ženy – oběti násilí		
Linka psychopomoci			224 214 214, 777 783 166 (9-21.hod) psychopomoc@capz.cz
Sms pro neslyšící	tísňová linka pro neslyšící		603 111 158 www.neslysici.cz
Liga za práva vozíčkářů		Bzenecká 23, 628 00 Brno	537 021 493 777 016 331 info@ligavozic.cz
Nádorová telefonní linka			800 222 322 224 920 935
Masarykův onkologický ústav		Žlutý kopec 7, Brno	543 131 111 direct@mou.cz
Oblastní Charita Brno	soc. právní poradna	Žižkova 3, 602 00 Brno	545 210 672
	pomoc bezdomovcům		charita@charitabrno.cz
			www.charitabrno.cz
Armáda spásy ČR - Centrum sociálních služeb Josefa Korbela	sociální služby lidem bez přístřeší a osobám ohroženým sociálním vyloučením	Mlýnská 25 a Staňkova 4, 602 00 Brno	543 212 530 www.armadaspasy.cz
MMB - odbor soc. péče	sociální prevence a pomoc	Křenová 20, 602 00 Brno	544 502 600, 736 744 482
Policie ČR	prevence	Cejl 4/6, 611 38 Brno	974 052 482 974 625 227 www.policie.cz/web-prevence.aspx
Mě Policie	primární prevence	Zelný trh 13, Brno	548 210 035 odb.prevence@mpbrno.cz
Ombudsman	Ochrance práv občanů	Údolní 39, 602 00 Brno	Tel: 542 542 888 (111-ústředna) Fax: 542 542 111 podatelna@ochrance.cz

Příloha č. 4:

Program proti šikanování

Cíl programu:

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí. Zaměřit se na rozvoj pozitivních vztahů mezi žáky ve třídách, dále mezi žáky a učiteli bez ohledu na to, zda k projevům šikany již došlo či ne.

Charakteristika šikanování:

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Podoby šikany:

Přímá šikana může mít **podobu fyzickou** (např. bití, plivání, tahání za vlasy), **verbální** (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy), nebo **neverbální** (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zstrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele, rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky a pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či utele

s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spolužáci.com nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhrůžných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhrůžné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování jsou děti ze třídy. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Stupně šikany Podle Michala Koláře:

První stupeň šikany - Jedná se o etapu vzniku počátků šikany. Stačí, aby se ve třídě objevily méně oblíbené děti, „obětní beránci“, „černé ovce“, outsideri. Stačí, aby učitel častěji vytýkal žáku některé jeho slabiny, neschopnost, snižoval jeho autoritu, dotýkal se slovně nevhodně jeho osoby. Takové děti se okamžitě dostanou na chvost skupiny a začnou zakoušet první, sice mírné, převážně psychické formy násilí. Jsou to různé legrácky, intriky, pomluvy. Ostatní se s ním nebaví, odstrkují jej, povyšují se nad ním, baví se na jeho účet. Takové dítě začíná přijímat roli utlačovaného, odstrkovaného, nedokáže se účinně bránit. Tento první stupeň je velice těžko pozorovatelný. Učitel by měl mít pro tyto projevy vytříbený cit a měl by umět rozlišit skutečný vtip od zlého úmyslu. Rodiče se většinou o těchto projevech nedozví, mohou však vpozorovat, že se mění chování dítěte.

Druhý stupeň šikany - Je charakteristický tím, že psychický nátlak přerůstá ve fyzickou agresi, přitvrzuje se manipulace s obětí. Agresor v této etapě vstřebává zážitek jak chutná moc, jaké uspokojení mu přináší to, když bije, týrá, ponižuje. Nereaguje-li v tomto stádiu pozitivní jádro skupiny, třídy, neexistují-li kamarádské vztahy, záporný vztah k násilí, pozitivní morální vlastnosti, pak dochází k prolomení posledních morálních zábran a šikana se rozjíždí ve větším rozsahu.

Třetí stupeň šikany - Je prakticky rozhodující. Existuje stále možnost vzniku silné pozitivní skupiny, která by oslabil vliv tvořícího se „úderného jádra“. Pokud tato silná pozitivní skupina nezasáhne, pak tažení tyranů přechází do dalších fází. K agresorům se přidají další jednotlivci. Cílem tohoto „úderného jádra“ budou stále ti nejslabší, ti nejnižší postavení.

Čtvrtý stupeň šikany - Šikana se rozjíždí v plném rozsahu. Působení agresorů je tak silné, že jejich normy přejímá celá skupina. Klást odpor v této fázi se již nedá. I mírní a ukáznění žáci se začínají chovat krutě, aktivně se zúčastňují týrání spolužáka. I oni prožívají pocit uspokojení z ponížení, bolesti a útrap toho druhého, slabšího. Dělají to proto, aby oni sami se nestali tím týraným. Vliv pedagogů na chování takové skupiny – třídy je minimální, případně zprostředkovaný přes „vůdce“, „kinga“.

Pátý stupeň šikany - Zpravidla se na základní škole nestačí vytvořit, je to spíše záležitost věznic, výchovných ústavů, případně středních škol. Jeho charakteristickým znakem je to, že agresori jsou chápáni a uznáváni jako „vůdci“, „kingové“, „nadlidi“, „otrokáři“, „velkoknížata“, „ministři“ apod. Oběti jsou vnímány jako „podlidi“, „poddaní“, „nevolníci“, „otroci“. Vůdce tyranů zaujímá vedoucí místo, rozhoduje o všem, co se ve skupině děje. Nejhorší je – jestliže je tímto vůdcem žák s výborným prospěchem, ochotně pomáhající pedagogovi, žák mající podporu třídního učitele, protože „on přece všechno spolehlivě zařídí“. Oběť v tomto stadiu utíká do nemoci, má mnoho absencí, často i neomluvených, vyhýbá se škole a v nejhorším případě končí psychickým zhroucením nebo pokusem o sebevraždu.

Přímé a nepřímé varovné signály šikanování:

Přímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet např. z důvodu etnicity, sexuální orientace, náboženského vyznání apod.
- kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejm. pronášené nepřátelským, nenávisným, pohrdavým tónem
- nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil
- příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem
- skutečnost, že se žák podřizuje ponižujícím a panovačným příkazům spolužáků
- nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k nucení spoluúčasti na nich
- honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí
- rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout
- žák se snaží bránit cestou zvýšené agrese, podrážděnosti, odmlouvání učitelům apod.

Nepřímé varovné signály šikanování mohou být např.:

- žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády
- při týmových sportech bývá jedinec volen do družstva mezi posledními
- při přestávkách vyhledává blízkost učitelů
- má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený

- působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči
- stává se uzavřeným
- jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje
- jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené
- zašpiněný nebo poškozený oděv
- stále postrádá nějaké své věci
- odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy
- mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy
- začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole
- odřenin, modřin, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit

Zákonní zástupci žáků by si měli všimnout především těchto možných signálů šikanování:

- za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi
- dítě nemá kamaráda, s nímž by trávil volný čas, s nímž by si telefonovalo apod.
- dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem
- nechutí dítěte jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno pozorovat i strach
- ztráta chuti k jídlu
- dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o odvoz autem
- dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu);
- usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně;
- dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objevují výkyvy nálady
- zmínky o možné sebevraždě
- odmítá svěřit se s tím, co ho trápí
- dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze
- dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí
- dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, projevuje i zlobu vůči rodičům
- dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma; své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- dítě se vyhýbá docházce do školy
- dítě se zdržuje doma více, než mělo ve zvyku

Zaměření školy na specifickou prevenci:

1. Seznámení učitelů s Metodickým pokynem ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních, vzdělávání pedagogických pracovníků školy, žáků i rodičů (prostřednictvím přednášek) na téma kyberšikana, Nebezpečí na internetu, Netolismus

2. Zvýšený a kvalitní dohled o přestávkách, vytipování rizikových míst – ochranný režim (školní řád, dohledy učitelů)
3. Mapování situace ve třídách, diagnostika tříd – zodpovídají třídní učitelé
4. Systematická primární prevence ve školních i mimoškolních programech (v rámci vyučovacích předmětů, v rámci neformálních rozhovorů, při adaptačních pobytech, výletech a školách v přírodě, na třídnických hodinách) Podpora pozitivních kamarádkých vztahů.
5. Vymezení jasných pravidel používání internetu (v rámci výuky informatiky i přednášek v jednotlivých třídách – realizátor (ŠPP, ICT koordinátor)
6. Vytvoření prostředí důvěry. (Vysvětlení, co je a není žalování, možnost obrátit se s žádostí o pomoc prostřednictvím schránky důvěry.)
7. Spolupráce s rodiči (KD, webové stránky, třídní schůzky, projektové dny, konzultační hodiny)
8. Nabídka školních poradenských služeb.
9. Seznámení žáků, rodičů i pracovníků školy se školním řádem.
10. Spolupráce pedagogických i nepedagogických pracovníků se školním poradenským pracovištěm a školním preventivním týmem. Společný postup při řešení šikanování.
11. Spolupráce se specializovanými zařízeními (PPP, SVP, ...)
12. Spolupráce se školami v okolí

Jak postupovat při řešení šikany?

1. Záznam o prvotní informaci:

- **informaci brát vážně**
- **vše si řádně zaznamenat** (KDO přišel, KDY přišel - datum, místo, čas, O ČEM jste mluvili, NA ČEM jste se domluvili, že se případ projedná, prošetří, že bude zahájeno hlubší šetření a pozorování apod.) případně podpisy
- **od informátora zjistit** (KOMU se to děje, KDO to dělá (jména), KDO to viděl nebo mohl vidět, CO konkrétně se děje (opravdu podrobně zjistit o jaké konkrétní jednání se jedná, KDY se to děje (jak často, kolikrát), JAK dlouho se to děje (kdy to začalo, KDE se to děje)

2. Záznam o prvotní informaci předat Školnímu preventivnímu týmu - ŘŠ, ZŘŠ, ŠMP, školní psycholog, vedoucí vychovatelka

3. Odhad závažnosti a formy šikany: obecné šetření, pozorování jednotlivce a kolektivu ve vyučování a o přestávkách - školní psycholog, třídní učitel, ostatní pedagogičtí pracovníci

4. Rozhovor kompetentního pracovníka Školního preventivního týmu **s obětí** (o rozhovoru by neměli vědět ostatní žáci – ochrana před možnou pomstou agresorů, chybou je přímá konfrontace oběti a agresora a vyšetřování oběti přímo ve třídě), o všem vést záznam

5. Nalezení vhodných svědků – vytipovat žáky, kteří s obětí sympatizují, nepřijímají normy šikanování, vedení rozhovoru se svědky, o všem vést záznam

Rozhovory probíhají v pořadí: **informátor – oběť – svědci – agresori** a je třeba zjistit:

- kdo je oběť, kolik je obětí
- kdo je agresor, kolik je agresorů, kdo je iniciátor, kdo je aktivní účastník šikanování a kdo je obětí i agresorem
- co, kdy, kde a jak dělali agresori obětem
- jak dlouho a jak často šikana trvá

10. Ochrana oběti (umístění žáka do chráněného prostředí, zvýšená pozornost při příchodu a odchodu ze školy, o přestávkách, v nutném případě nechat dítě doma)

11. Rozhovor s agresory, popřípadě konfrontace mezi nimi – poslední krok ve vyšetřování, vytipovat nejslabší článek agresorů a přivést je k přiznání či vzájemnému obviňování, cílem je zastavit agresory a ochránit oběti i je samé před následky jejich činů, předběžné vyhodnocení, volba ze dvou typů rozhovoru a) rozhovor s oběťmi a rozhovor s agresory (směřování k metodě usmíření) b) rozhovor s agresory (směřování k metodě vnějšího nátlaku)

Ze všech rozhovorů je pořízen zápis opatřen podpisy všech účastníků.

12. Setkání preventivního týmu – předložení závěrů vyšetření, na základě shromážděných informací posoudí, zda se jedná o počáteční šikanu nebo šikanu v pokročilém stadiu, dle závažnosti přizve ŘŠ metodika PPP a požádá o odbornou pomoc, navrhnou další postup vůči obětem, agresorům i třídě, potrestání agresorů je individuální, o sankci rozhodne ŘŠ

13. Výchovná komise – setkání Školního preventivního týmu, TU, žáka – agresora a jeho rodičů, vyjádření pedagogů, žáka a rodičů, vyvození výchovného opatření – rozhodnutí ŘŠ

14. Třídní hodina- a) efekt metody usmíření b) oznámení potrestání agresorů

15. **Individuální rozhovor s rodiči oběti** – rodiče je potřeba informovat o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních
16. **Třídní schůzka**
17. **Práce s celou třídou** – rozhovor s žáky (vynechání citlivých detailů), vysvětlení nebezpečí a důsledků šikany, oznámení potrestání viníků, pokračovat ve sledování třídy, spolupráce s odbornými institucemi

Jak postupovat při řešení kyberšikany?

1. Vyšetření incidentu – spolupráce TU a ŠPP s ICT koordinátorem a vedením školy
2. Vyzvání oběti k uchování důkazů
3. Snaha o odhalení agresora, postup obdobný jako při vyšetřování šikany
4. ŠMP zajistí podporu a pomoc externího pracovníka (v případě nutnosti i pomoc Policie) Pokud kyberšikana nespadá do kompetence školy, poučí TU rodiče o možnosti kontaktování právního zástupce, policie, OSPODU.

Krizový scénář pro výbuch skupinového násilí při pokročilé šikaně

Jak postupovat při řešení brutální šikany?

- A. Zvládnout šok a postarat se o oběť** – poskytnout oběti nejnutnější pomoc a ochranu, zastavení skupinového násilí
- B. Příprava podmínek pro vyšetřování** –
 - **přivolat pomoc** – zalarmovat pedagogy, kteří jsou v sousedních třídách, informovat o situaci vedení školy, nenechávat třídu bez dozoru
 - **zabránit domluvě žáků na křivé skupinové výpovědi**
 - **přivolat lékařskou pomoc** oznámit skutečnost zákonnému zástupci žáka
 - **oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům**
- C. Vyšetřování** – vedení rozhovorů viz. výše - Jak postupovat při řešení šikany?
- D. Léčba** – metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny

Škola má k dispozici tato nápravná opatření: výchovná opatření, snížená známka z chování, převedení do jiné třídy, ředitel doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení střediska výchovné péče, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v diagnostickém ústavu, ředitel školy podá návrh orgánu sociálně-právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní

výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu, při naplnění skutkové podstaty přestupku či trestného činu oznámí skutečnost Policii ČR.

Škola spolupracuje s pedagogicko – psychologickou poradnou, střediskem výchovné péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, zprostředkuje oběti i agresorovi odbornou pomoc. Pro nápravu situace ve skupině zajistí odbornou práci s třídním kolektivem.

V Brně, 13. 9. 2023

Zpracovala:

ŠMP Mgr. Lenka Staníčková

Ředitelka školy:

Mgr. Dagmar Šenbergerová

Razítko školy: